

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:2453

av Anders W Jonsson (C)

Antibiotika

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en global kriskommission för antibiotika.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att främja drivkrafter som gör det lönsamt att forska fram ny antibiotika.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sätta ett gemensamt nordiskt mål om att inom fem år ha lägst antibiotikaförskrivning i Europa.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge tullen befogenheter att beslagta antibiotika.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för ett EU-register för antibiotikaanvändning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för högre krav på alla EU-länder att minska sin antibiotikaanvändning.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nationellt måltidslyft.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om krav på minst svenska djurskyddsregler i alla upphandlingar.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka kunskaperna om antibiotikaresistens.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att höja kraven på minskad förskrivning av antibiotika inom sjukvården.

Motivering

Alexander Flemings banbrytande upptäckt av penicillinet 1928 och den utveckling av olika typer av antibiotika som sedan följde, innebar på många sätt en medicinsk revolution. Sjukdomar som tidigare haft mycket hög dödlighet fick genom penicillinet ett botemedel. För sin upptäckt tilldelades Alexander Fleming Nobelpriset 1945. Redan i sitt tacktal vid prisutdelningen varnade han för risken att en överanvändning av antibiotika skulle kunna leda till att det blev verkningslöst.

Idag kan vi konstatera att Alexander Flemings farhåga har besannats. Många år av hög användning av antibiotika i såväl sjukvården som i djuruppfödning har lett till en situation där antibiotikan är på väg att förlora sin effekt. Bara i Europa uppgår antalet dödsfall till följd av antibiotikaresistens till 25 000 per år och kostnaderna som resistensen medför uppgår till cirka 13 miljarder kronor årligen enligt EU:s smittskyddsinstitut ECDC.

Sjukvården är idag helt beroende av antibiotika. Varje år rapporteras i Sverige mellan 1 300–1 500 fall av pneumokocker, som är en av de viktigaste orsakerna till lunginflammation och ofta leder till dödsfall hos framför allt äldre människor. Omkring 35 000–40 000 fall av klamydia – som kan leda till infertilitet – inrapporteras årligen. Även enklare infektioner – såsom bihåleinflammation, infekterade sår, halsfluss och urinvägsinfektion – kan leda till stort lidande om inte behandling med antibiotika sätts in. Samtidigt ökar antalet fall av multiresistenta bakterier stadigt varje år. I Danmark rapporterades om 105 personer som smittats av MRSA bara i juli i år. Det är den högsta siffran någonsin under en månad. Sedan 2012 har totalt fyra danskar avlidit på grund av resistenta bakterier. Om vi inte lyckas vända utvecklingen riskerar vi att stå inför en medicinsk katastrof.

Utvecklingen kring antibiotikaresistens är något som oroar svenskarna. Under EU-valrörelsen våren 2014 bidrog diskussionen om danskt griskött till att dålig djurhållning och onödigt användande av antibiotika i djuruppfödning seglade upp som en av de viktigaste valfrågorna. Detta fortsatte att vara centrala frågor för väljarna även under höstens valrörelse. Enligt en undersökning som utförts av Demoskop angav 2 av 3 av de tillfrågade att antibiotikafrågan var mycket eller ganska viktig för hur de tänkte rösta i höstens val.

Minskad antibiotikaanvändning är en av de viktigaste politiska frågorna. För att få bukt med antibiotikaresistensen krävs ett målmedvetet och brett angreppssätt. Vi måste minska användningen av antibiotika generellt – inte minst inom djuruppfödningen. Vi måste också växla upp arbetet med att få fram nya typer av antibiotika.

Tillsätt en global kriskommission för antibiotika

Sverige måste ta initiativ till en global kriskommission för antibiotika. Vi måste i grunden förändra synen på hur antibiotika används och skapa en ökad medvetenhet om vilka stora risker en överanvändning innebär för människors liv och hälsa. Jag vill se en internationell forskargrupp med uppdrag att ta fram en motsvarande Sternrapport för antibiotika. Forskarna ska titta på vilka konsekvenser överanvändningen innebär. Den så kallade Sternrapporten skrevs av den brittiske ekonomen Sir Nicholas Stern på uppdrag av den brittiska regeringen. Rapporten publicerades 2006 och satte ett pris på följderna av den globala uppvärmningen. Den gav eko världen över och satte klimatfrågorna högt på dagordningen. Samma krismedvetenhet måste världen ha även för den skenande antibiotikaresistensen.

Främja drivkrafter som gör det lönsamt att forska fram ny antibiotika

I år är det 27 år sedan som den senaste antibiotikan upptäcktes. I en värld där resistensen ökar allt snabbare är bristen på nya former av antibiotika ett stort problem. För att världen ska klara av den ökande antibiotikaresistensen är det helt nödvändigt att nya antibiotika utvecklas. Idag hindras forskningen att ta nya steg, dels eftersom det är komplicerat rent biologiskt att upptäcka nya antibiotika, dels eftersom läkemedelsbolagen har svårt att skapa lönsamhet i sådan forskning. En grundlig analys av hur EU och den svenska staten kan bidra till en god forskningsmiljö, till exempel genom att se över möjligheten till kortare och bredare patent, som skulle öka incitamenten att ta fram nya läkemedel, eller genom att ytterligare stärka forskningssatsningarna på området bör genomföras.

Jag vill också att vi fortsätter att utveckla det samarbete som USA och EU redan genomför, samt se till att de internationella regelverk som finns främjar forskning på ny antibiotika på bästa tänkbara sätt. Vi bör driva denna fråga både på ministernivå och i EU-parlamentet.

Sätt ett gemensamt nordiskt mål om att inom fem år ha lägst antibiotikaförskrivning i Europa

En rapport från Nordiska rådet om det framtida nordiska hälsosamarbetet föreslår ett gemensamt nordiskt mål för minskad antibiotikaförskrivning. Idag har Nederländerna

lägst antibiotikaföreskrivning (mätt i antalet doser per dygn och tusen invånare) i Europa. Även om majoriteten av de nordiska länderna har en lägre antibiotikaföreskrivning än det europeiska genomsnittet, finns stora skillnader länderna emellan. Sverige – som idag har den lägsta antibiotikaföreskrivningen i Norden – borde därför ta på sig ledarskapet för ett gemensamt nordiskt mål.

Ett underlag bör tas fram för ett toppmöte mellan företrädare för regeringarna i de nordiska länderna under 2015, som kan lägga fast riktlinjerna för ett gemensamt arbete för att nå detta mål.

Ge tullen befogenheter att beslagta antibiotika

Genom enkla knapptryck, på några sekunder, kan vem som helst köpa antibiotika via nätet. Omkring 200 000 nätsökningar på läkemedel per månad gjordes i Sverige enligt en undersökning från Livsmedelsverket 2013, samtidigt visar siffror från WHO att över 50 procent av alla läkemedel som säljs via oseriösa webbsidor är förfalskade. I en aktion mot illegala läkemedel som Läkemedelsverket och Tullverket deltog i för två år sedan utgjorde antibiotika mer än vart tionde beslag.

Tullverket vittnar om att flödet av läkemedel ökat och att de inte kan beslagta försändelser om de kommer från ett annat EU-land, även om de vet att det innehåller olagliga läkemedel. Första halvåret 2011 gjorde tullen 129 000 beslag av olagliga läkemedel från tredje land. Under samma tidsperiod 2014 hade den siffran sjunkit till drygt 40 000 beslag. Tullverket säger att detta beror på så kallad reparcelling. Paket med olagliga läkemedel packas helt enkelt om i något EU-land för att undgå Tullverkets kontroll. Detta är en lucka som måste täppas till. Det är motiverat att ändra regelverket eftersom överanvändning av antibiotika är ett så stort hot mot människors hälsa. Tullen bör få befogenheter att beslagta antibiotika även om den kommer från annat EU-land.

EU-register för antibiotikaanvändning

Idag använder både Cypern och Italien 30 gånger mer antibiotika i sin djuruppfödning än Sverige och Tyskland använder 13 gånger mer. Antibiotikan används ofta som en kompensation för en dålig djurmiljö. Istället för att förebygga sjukdomar hos djuren med en god djuromsorg, överanvänds antibiotika med resistenta bakterier som följd. Detta är fullständigt oacceptabelt. Konsumenter ska kunna få tillgång till kött som fötts upp utan onödig antibiotika.

Därför föreslår jag ett gemensamt EU-register för all antibiotikaanvändning vid djuruppfödning. Genom att synliggöra skillnaderna mellan medlemsstaterna, kan vi sätta press på länderna att minska sin antibiotikaanvändning. Vi kommer att driva denna fråga i EU-parlamentet, med målet att beslut om ett EU-register ska kunna fattas under nästa mandatperiod.

Högre krav på alla EU-länder att minska sin antibiotikaanvändning

EU bör införa gemensamma mål för att få ned användningen av antibiotika när det gäller djurskötsel. I länder där användningen av antibiotika är omfattande är också multiresistenta bakterier i köttproduktionen regel, snarare än undantag. Vi behöver skärpa reglerna i EU och sätta ett tak för antibiotikaanvändning. Målet bör ligga på minst samma nivå som användningen ser ut i Sverige i dag. I dag finns en gemensam strategi i unionen, men det är bara Sverige som lever upp till den. De bindande målen ska kopplas till sanktioner som ska drabba de gårdar där reglerna inte följs. Straffet ska bland annat kunna innebära avdrag på det EU-stöd jordbrukare i hela unionen får. Dessutom bör det göras förbjudet för veterinärer att sälja antibiotika. 2011 såldes drygt 8 000 ton veterinärt förskrivna antibiotika i EU.

Måltidslyft och krav på minst svenska djurskyddsregler i alla upphandlingar

Grisuppfödningen har minskat kraftigt i Sverige och utländskt kött som är framtaget med låga djurskydds krav och med stora mängder antibiotika har ersatt den svenska produktionen. Vi har i Sverige förbjudit kupering av svansar på grisar, vi har slagit fast att sugor inte får fixeras, att djurtransporter inte får vara längre än åtta timmar. Som ett resultat av detta har vi friskare och mindre stressade djur, vilket ger oss lägst antibiotikaanvändning i EU. Dessa framgångar för djurens hälsa ska vi också leva upp till när vi serverar mat till våra barn i förskolan och till våra äldre i omsorgen. Vi ska inte servera barn mat som är olaglig att producera i Sverige eller mat som är fullproppad med antibiotika.

Kommuner och landsting måste börja ställa krav på att den mat de köper för skattepengar minst motsvarar svensk djurskyddslagstiftning. Något annat är inte acceptabelt. Regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) bör därför få i uppdrag att ta fram en gemensam handlingsplan för att förändra upphandlingen inom kommuner och landsting på denna punkt.

För att ytterligare stärka arbetet med mer hållbar mat bör ett måltidslyft för äldreboenden och förskolor införas. Detta finns med i Alliansens förslag till budget på 2015. Vi föreslår att det utformas i samråd med SKL i gemensamma överläggningar.

Öka kunskapen om antibiotikaresistens

Landstingen och regionerna i landet bedriver ofta informationskampanjer i form av exempelvis affischer i kollektivtrafiken med jämna mellanrum. Landsting och regioner bör genomföra informationsinsatser kring riskerna med överanvändning av antibiotika.

Idag ingår information om bland annat infektioner, kost och tänder i de föräldragrupper som ordnas av barnavårdscentralerna (BVC). Information om riskerna med överanvändning av antibiotika borde kunna lyftas in inom ramen för föräldragrupperna. Småbarnsföräldrar är ofta pådrivande för att få antibiotika utskrivet för åkommor där det inte alltid är nödvändigt. De är därför en viktig målgrupp att informera för att användningen ska kunna minska. Om BVC kan bidra till ökad kunskap bland föräldrar om antibiotika kan det bidra till en försiktigare användning.

Höjda krav på minskad förskrivning av antibiotika inom sjukvården

Patientsäkerhetsöverenskommelsen mellan regeringen, SKL och Socialstyrelsen innehåller bland annat mål om minskad antibiotikaförskrivning i landstingen. En del av överenskommelsen består av en prestationsbaserad satsning som 2014 omfattar sammanlagt 525 miljoner kronor. Det gemensamma arbetet med att minska antibiotikaförskrivningen har varit framgångsrikt – förskrivningen minskade i alla landsting 2013. Jämfört med tidigare år är detta en positiv utveckling, då merparten av alla landsting inte lyckades kvalificera sig. Det är dags att höja nivån och skruva åt kraven ytterligare. Därför föreslås att kraven höjs för att få del av prestationsersättningen för minskad antibiotikaförskrivning och att ersättningen samtidigt höjs. På så sätt skapas ytterligare morötter för landstingen att växla upp sitt arbete.

Anders W Jonsson (C)